

LIITO-ORAVAKARTOITUS KIVIRANTA, PARKATTI JA KOLJONVIRRRAN SAIRAALA-ALUE IISALMI

13.5.-25.5.2022 + 6.7.2022

Kai Jäderholm

Johdanto:

Iisalmen kaupungin toimeksiantona selvitin liito-oravan esiintymistä Kivirannan (kaupungin puutarhan alue), Parkatin ja entisen Koljonvirran sairaalan alueilla.

Liito-oravan biologiasta ja käyttäytymisestä on Ilpo Hanski kirjoittanut yhteenvedon; Ilpo K. Hanski: Liito-orava. Biologia ja käyttäytyminen. Helsinki 2016. Metsäkustannus.

Tarmo Saastamoinen on tehnyt mm. 2020 Iisalmen kaupungille liito-oravakartoituksen jossa kerrotaan liito-oravasta sen elinpiiristä ja ekologiasta sekä suojelusäännöksistä.

Menetelmä:

Kartoituksessa Kivirannan ja Koljonvirran-sairaalan alueella käytiin tarkistamassa alueella olevien suurten puiden tyvet. Parkatilla tarkistettiin liito-oravalle tarkoitetut pesäpöntöt ja luotiin yleiskäsitys alueesta liikkumalla, puiden tyviä ei säännönmukaisesti tarkastettu.

Havainnot liito-oravasta perustuvat vielä hajoamattomien useimmiten keltaisten jyvämaisten ulosteiden eli papanoiden löytämiseen. Tänä vuonna hankaluutena on se ettei papanoita välttämättä löydä. Tavallista runsaampi lumikerros on sulaessaan hävittänyt todennäköisesti suurimman osan papanoista. Olen käynyt useilla asutuilla pöntöillä, eikä puun juurelta ole löytynyt papanoita, osassa niistä myöskään katolta ei ole löytynyt papanoita.

Alueet:

Kiviranta:

Alue rajautuu pohjoisessa vesilaitokseen, lännessä Poroveteen, etelässä Kivirannankujaan ja idässä Kivirannantiehen. Alueella toimii kaupungin puutarha. Alueelta on purettu tänä vuonna asuinrakennus. Alueen rantakaistale noin 20-30m rannasta on pääsääntöisesti luonnontilassa. Siellä on useita isoja haapoja ja kuusia. Alueella muillakin osilla on isoja puita.

kuva 1. Näkymä pohjoisosasta ja viljelyalueista.

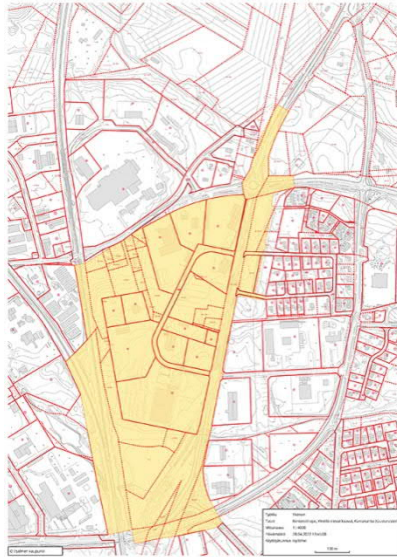
kuva 2. Purettu rakennus ja hoitotie Poroveden puolella, joka rajaa rantakaistaleen.

kuva 3. Rantakaistale.

Parkatti:

Alue rajautuu pohjoisessa Parkatintiehen, lännessä junarataan, etelässä noin jalkapallohalli/lampi, idässä Ratakatuun.

kuva4. Pohjois-nurkkauksen kuusimetsä rajoittuu taloihin ja rautatiehen.

kuva 5. Parkatintieltä kuvattuna teollisuusalue ja omakotitaloilta jalkapallohallille.

Koljonvirran sairaala:

Alue rajoittuu pohjoisessa peltoon, lännessä Ouluntiehen, etelässä pellon takaiseen tiehen, idässä lijarveen.

kuva6. Pohjoisrinteen tie.

kuva 7. Parkkipaikalta näkyy purettu rantasauna ja lehtipuu tiheikkö.

kuva 8. Pohjoispuolelta kuvattu.

kuva 9. Etelästä kuvattu, lämpövoimalatie.

kuva 10. Eteläiset pellot ja rantapöheikköä.

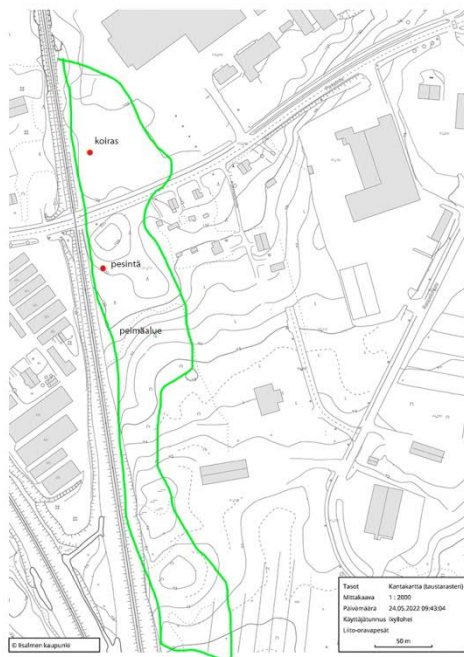
Tulokset:

Kartoitus suoritettiin Parkatilla ja Kolnjonvirran sairaalan alueella 13.5.2022 klo 8–13,

Kivirannalla 25.5.2022 klo 14–15.30

Parkatti:

Alueelle on asennettu liito-oravan pesäpönttö 2021. Se sijaitsee kuusimetsässä junaradan ja Parkatintien nurkkauksessa. Tässä pöntössä oli emo ja neljä pientä poikasta. Lähellä on toinen pönttö junaradan ja Suomi valimon välisessä metsässä. Tässä pöntössä oli koiras liito-orava. Kartasta näkee pönttöjen paikat ja oletetun pesimäalueen (vihreä viiva)

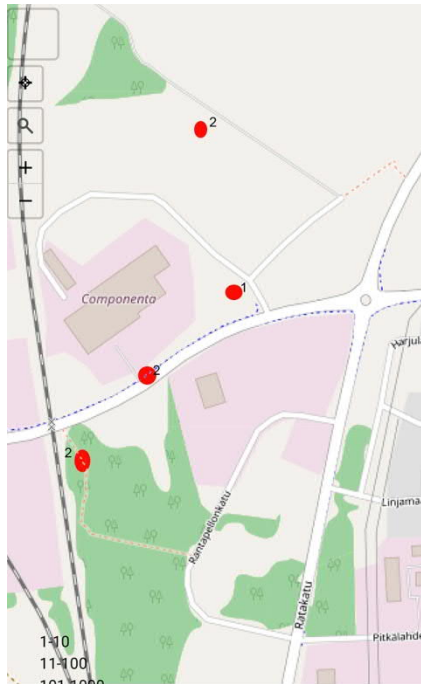

kartta: pöntöt ja pesimäalue.

Koska liito-orava naaraiden elinpiiri on useimmiten 4-6 ha (koirilla keskimäärin 60ha) on kartoitusalueen kaikki radanpuoleiset metsät aina Suomi valimon paikkeilta jalkapallohallin takaiseen lampeen liito-oravan pesimis- ja elinpiiriä. Tästä ja menetelmäosuudessa kertomastani papanoiden havaitsemisvaikeudesta johtuen en tarkistanut puiden tyviä.

Elinpiirillä naarailla on keskimäärin 5 pesää, joita ne asuttavat vaihtelevasti. Pesät ovat yleensä koloissa (tikankolot, pöntöt), oravanpesissä tai rakennuksissa.

Alueen aikaisempia papanahavaintoja vuodelta 2019.

Kävin kaupungin pyynnöstä 6.7.2022 selvittämässä Putkimestarintie 6 talon tilannetta. Paikkaa on asuttanut perhe Palm. Nykyisin vanhempiansa talossa asuu Antti Palm. Hän kertoi, että 1990-luvun lopulla on pihapiirissä olevassa lintupöntössä asunut liito-orava, jonka he ovat useasti nähneet. Liito-orava on toistuvasti kulkenut samaa reittiä pöntöltä metsään ja takaisin. Lähialueella suoritettu muutamia vuosia sitten hakkuu, jossa vanha kuusikko talon ympäriltä avohakattu.

Vuonna 2021 kevät-kesällä talon ullakolta on kuulunut säännöllisesti rapinoita noin klo 23 aikoihin. Talon nurkkaseinälle on ilmestynyt nestevalumia (ilmeisesti liito-oravan virtsaa, kirj. huomautus) ja vihreän keltaisia ulosteita (kuvaus viittaa selvästi liito-oravan papanoihin, kirj. huomautus). Myös tänä vuonna on silloin tällöin kuulunut rapinoita, mutta mitään muita merkkejä ei ole ilmaantunut.

Ullakko on hyvin matala, eristeenä käytetty puhallusvillaa. Ullakolla ei voi liikkua, joten pesän paikantaminen vaatisi rakenteiden purkamista (esim. seinäautojen irrottaminen). En näe tätä tarpeelliseksi, koska varmuutta pesän paikantamisesta ei voi taata ja minusta Antti Palmin kertomus tukee vahvasti sitä että liito-orava on asunut talon ullakolla.

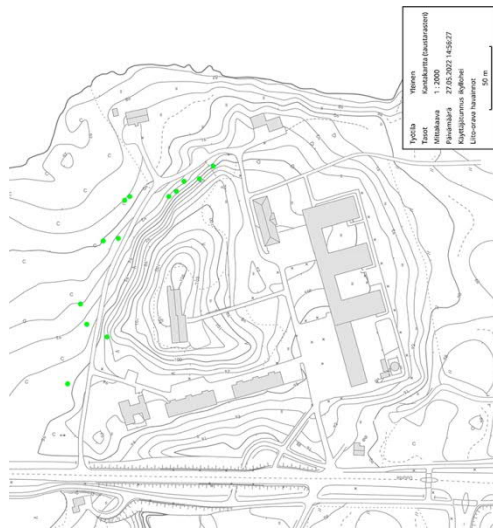
Kuva talon nurkkauksessa, jossa liito-orava on asunut.

Koljonvirran sairaalan alue:

Alueella on tiedetty jo vuosia olevan liito-oravia. Olemme Jarmo Yliluoman kanssa käyneet alueella 2020–2021. Löydöstiedot löytyvät laji.fi sivustolta. Karttapiirroksessa minun ja Jarmo Yliluoman havainnot 2020-2022:

Alla kartoituksessa havaitut papanahavainnot:

Havainnot keskittyvät muistomerkin lähellä olevaan jykevään kuusikkoon ja pohjoisosan tulotien viereiseen haapavaltaiseen lehtipuumetsikköön, joka ulottuu rantaan saakka. Havaintojen koordinaatit toimitettu kaupungille.

Alueella on useita kolohaapoja ja isoissa kuusissa oravan pesiä vaikka niitä ei nyt tarkoituksellisesti etsitty.

Kiviranta:

Alueelta ei löytynyt liito-oravan papanoita, eikä muita merkkejä sen liikkumisesta.

Alueelta löytyi kaksi hajonnutta kuusessa olevaa liito-oravan pönttöä 7046733 N 510077 E ja 7046634N ja 510143 E. Yksi mahdollisesti liito-oravalle sopiva pönttö tammessa 7046655 N 510191 E ja Kolme oravanpesää isoissa kuusissa. Rannalla oli kaksi telkänpönttöä.

Pohdintaa:

Parkatintien molempien puolten kuusikoissa samoin kuin junaradasta noin 40 m olevilla lehtipuualueilla ei saisi tehdä mitään metsätalous toimenpiteitä. Näin säilytettäisiin lisääntymisalue ja ruokailualue. Parkatilta tulisi olla metsäkäytävä tornitaloille koska siellä toinen liito-orava populaatio ollut ilmeisesti jo vuosia. Myöskin metsäkäytävä pohjoiseen olisi säilytettävä.

Koljonvirralla tulisi koko mäki ja sen pohjoispuolella olevat lehtipuu alueet säilyttää koska alue on liito-oravan lisääntymisaluetta. Kartoitusalueen eteläpuoleinen alue ei ole liito-oravan pesimisympäristöksi soveliaista, sitä kautta saattaa kuitenkin liito-oravia liikkua onhan Mansikkaniemellä ja Kirkonsalmella tehokkaasti lisääntyvä liito-orava kanta

Kivirannalla on ollut vuosia sitten liito-oravia. Ilmeisesti samoihin aikoihin kuin läheisellä kotiseutumuseolla. Kävin 2019 tarkistamassa metsiköt koko kivirannan alueelta enkä tuolloin löytänyt papanoita. Alue on varsin erityyksissä, pohjoisessa Paloisvirta, lännessä Porovesi, idässä sisääntulotie. Minusta liito-oravien on käytännössä mahdollista siirtyä alueelle vain Venakkoniemeltä. Venakkoniemen kanta on ollut viime vuosina heikko ja mahdollinen siirtymäreittikin on hyvin haasteellinen. Periaatteessa kotiseutumuseo-puutarhan alue mahdollistaisi liito-oravan pesimisen sen rajallisuudesta huolimatta.